

בדברים העולמיים והגשמיים האלו ולכאורה ישאל השואל כמתמה מה זה נפקא מינה בעניני ארציות לקבוע בזה מנהגים ותורות. (ועל זה יצחקו עלינו כתות המתנגדים בשמעם ככה). ואם יחשבו כדברי הרמ"ע מפאנו זי"ע שאין דבר רשות בעולם היינו שאם יחשבו בו לשם שמים נוכרפסקין בטוש"ע אר"ח סימן רל"א] הרי הוא מצוה ואם לא הרי הוא להיפך ח"ו מ"מ גם בדרך זה אין העשיה הארציות חשובה בעצמה רק מבוא לתכלית הנרצה שיוכל לעבוד את ה' כגון שבכח האכילה ההיא יוכל לעבוד את ה' ולעמוד על המשמר בלילות וכיוצא אבל אין נפקא מינה בענינים פרטים של המאכל ההוא בעצמותה כיון שאינה אכילת מצוה (כגון אכילת מצה בליל פסח) רק אכילת חול וכיוצא בעניני הרשות במלבושיו ודרכי הנהגותיו. אמנם יש מקור לזה בש"ס שבת [דף ס"א ע"א] דא"ר יוחנן כתפילין כך מנעלין מה תפילין בשמאל אף מנעלין בשמאל מיתיבי וכו' עיי"ש כל הסוגיא מזה וכן פסקין להלכה בטוש"ע או"ח [סימן ב' סעיף ד' ה'], [ועיין נמוקי אר"ח סי' ד' אות א'], ולכאורה קשה מה ענין דמיון מנעלים לתפילין שהם קדושת מצוה מאת השם יתברך האיך יניחם בכל פרטי דקדוקיה לאין שיעור מה שאין כן מנעלים ושאר לבושי חול איך שייך לדמותם לזה ומה זה נפקא מינה להלכה איך ואיזה מלבוש של חול ילבש מקודם או במנעליו וכיוצא. אלא ודאי דבכל זה צריכין ליזהר ולכוין בכונת התורה בכל פרטיה ומזה למי שתוננו ה' דיעה אפילו במקצת יכנס בפנימית בכל דקדוקי מעשיו בעולם הזה הגשמי. ובירושלמי שבת [פ"י הלכה ב'] בסנדל המסומר כמה מסמך יהא בו (פירש הקרבן העדה. ויהא מותר לצאת דאין אלא לנוי. ל"א כמה מסמך יהיו בו ויהיה מותר לטלות עליו מטלית כדי לצאת) ר' יוחנן אמר חמשה כחמשה ספרי תורה ר' חנינא אמר שבעה [דברים ל"ג כ"ה] וכימך דבאך (פירש הקרבן עדה דכתיב ברזל ונחשת מנעליך וכימך ודריש הכי ברזל שבמנעליך יהיה כימך שהם ימי השבוע) נהגין רבנן כהדא דר' חנינא, דרש ר' אחא בשם ר' חנינא תשעה (פירש הקרבן עדה כנגד תשעה ירחי לידה) רבי היה נותן שלשה עשר בזה ואחד עשר בזה כמנין משמרות [משלי י"ב י"א]

דברי מהדורא קמא תורה כז

וכמסמרות נטועים מה משמרות כ"ד אף מסמרים כ"ד עכ"ל הירושלמי.
וכן נמצא כעין זה במדרש רבה קהלת [פי"ד בד"ה דברי חכמים כדרבנות]
עיי"ש (אם כי בש"ס דילן [בשבת דף ס' ע"ב] נמצא גם כן כמה ישתירו
בו וכו' ויהיה מותר היינו שהוא לנוי אבל לא קחשיב הסימנים והרמיזות
האלו בדברי תורה הנזכר מ"ש בירושלמי ומד"ר) והנה יפלא איך יחשבו
למסמרות של סנדל חול רמיזות גדולות כאלו בתורה בכל אלו הדיעות.
אלא ודאי דעל הכל צריכין לכוין בכונה מיוחדת וממנו תקיש על השאר
עניני עולם הזה כנ"ל ובפרט במלבושיו ומאכליו ודיבוריו והנהגותיו איך
לכוין בכל דבר: (אוצר החכמה)

כה. שמעתי שאירע לאדם גדול וקדוש אחד זי"ע שבירך על היין
בפה"ג ושתה קצת ובהיותו טרוד במחשבות קדושות
ויחודים שכת שכבר בירך ובירך אח"כ עוד הפעם בפה"ג. ואמרתי דלא
היה ברכה לבטלה פעם שניה, ונפקא מינה דלא היה צ"ל בשכמל"ו. דאם
היה מסיח דעתו לגמרי משתיה הראשונה וכבר סילק דאינו רוצה לשתות
עוד הרי צריך לברך עוד הפעם כשנמלך ורוצה לשתות עוד ואיך לך
היסח הדעת גדול מזה עד שלא ידע וזכר כלל שבירך בפה"ג עד שיצא
זה מדעתו לגמרי אם כן לא הוי ברכה לבטלה הברכה שניה (ואין זה
נ"מ רק לענין בשכמל"ו כנזכר וגם כי לא שייך הלכה זו רק כשבא לידו
מבלי דעתו ורצונו כהאי דאמרו [בתוספתא דפאה פ"ג] מעשה בחסיד אחד
ששכח עמר בשדה וכו' שאלו עשינהו ברצון וכו' לא היה בא זה לידו
והיינו כי הדבר הזה אין לו מציאות רק על ידי שכתה כנודע). ולכאורה
י"ל דנ"מ אם היכא שנזכר בעת התחיל לברך עוד הפעם ואמר בא"י שאז
צריך לסיים למדני חוקיך כלשון הכתוב [תהלים קי"ט י"ב] ולפי שצריך
לסיים נוסח הברכה דכיון ששכח וכבר התחיל לברך עוד הפעם אם כן
הוי היסח הדעת וע"כ יסיים הברכה (שנית) אך י"ל דזה אינו דכיון שנזכר
עוד בעת סיום השם קודם שאמר אלקינו ע"כ יאמר למדני חוקיך ולא
הוי היסח הדעת כיון דנזכר במקום שיוכל להנצל מברכה לבטלה ולא